

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezinárodních studií Brno

**System vzdělávání příslušníků Policie ČR a nové
vývojové trendy**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Lubomír Znojil

Vypracovala:
Radmila Fialová

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Systém vzdělávání příslušníků Policie ČR a nové vývojové trendy“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 17. 4. 2008

.....

Radmila Fialová

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Lubomíru Znojilovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Radmila Fialová

OBSAH

Úvod	5
1. Vzdělávání příslušníků policejního sboru na území ČR v letech 1975 až 2006	7
1.1 Historie vzdělávání příslušníků bezpečnostního sboru v letech 1975 až 1993	7
1.2 Vzdělávání příslušníků Policie ČR v letech 1993 až 2006	8
1.3 Reforma policejního školství a vzdělávání v letech 2000 až 2006	12
1.4 Dílčí shrnutí	14
2. Vzdělávání u Policie ČR v rozmezí let 2007 až 2008	16
2.1 Školní vzdělávací program pro rok 2007	16
2.2 Vzdělávání v roce 2008	22
2.3 Reforma Policie ČR - koncepce celoživotního vzdělávání	24
2.4 Situace v oblasti specializovaného vzdělávání	28
2.5 Dílčí shrnutí	32
3. Současný systém policejního vzdělávání	33
3.1 Subjekty působící v oblasti profesní přípravy policistů	33
3.2 Pedagogický pracovník policejní školy	37
3.3 Profil absolventa základní odborné přípravy	40
3.4 Dílčí shrnutí	43
Závěr	45
Resumé	47
Anotace	48
Seznam použité literatury	49
Odkazový a poznámkový aparát	51

Ú v o d

Podobně jako v řadě jiných odvětví lidské činnosti se i u policie člověk nestává plnohodnotným členem uvedeného bezpečnostního sboru v okamžiku, kdy je přijat do řad policistů, složí služební slib, dostane služební průkaz a oblékne uniformu. Přerod jedince ve skutečného policistu je procesem dlouhodobým. Během tohoto procesu jedinec získává odborné znalosti, návyky a zkušenosti ze dvou hlavních zdrojů. Prvním takovým zdrojem je samotný reálný výkon policejní praxe, druhým pak absolvování interních vzdělávacích programů. Vzdělávací programy jsou realizovány zejména vzdělávacími institucemi Ministerstva vnitra České republiky, což jsou vyšší nebo střední policejní školy MV, Policejní akademie ČR a školní policejní střediska.

Ten hlavní a základní vzdělávací program, který seznamuje jedince s policejní problematikou zpravidla na začátku jeho profesní kariéry, je v současnosti nazýván Základní odborná příprava, součástí policejního vzdělávání jsou ale samozřejmě další nadstavbové či specializační kurzy a programy. V průběhu existence bezpečnostního sboru na území ČR se názvy vzdělávacích programů měnily, zrovna tak se měnilo a vyvíjelo i označení vzdělávací instituce, jíž byly realizovány. Změny formálního charakteru (jako je např. změna názvu školy) ale zdaleka nejsou tím podstatným. V průběhu let se měnily požadavky na výstup – tedy na úroveň znalostí a dovedností absolventa vzdělávacího programu – přičemž logicky docházelo ke změnám v obsahu a zaměření učiva, v nárocích na pedagogický personál atd., a měnily se také požadavky na dobu nutnou k patřičnému vyškolení jedince, tedy docházelo ke změnám v časových dotacích určených pro konkrétní vzdělávací program.

Cílem práce je posoudit (analyzovat) vývoj policejního vzdělávání, hlavní pozornost je věnována současné situaci a aktuálním změnám probíhajícím v časovém horizontu uplynulých dvou let, kdy dochází k opětovnému snižování časové dotace vzdělávacího programu, což s sebou přináší riziko nízké úrovně schopností a dovedností absolventa. Práce tedy dále hledá odpověď na otázku, zda je vhodné zkracovat časovou dotaci potřebnou ke vzdělávání policistů.

Základním přístupem k řešení bakalářské práce byl přístup systémový. Hlavní metodou při jejím zpracování byla obsahová analýza dostupných materiálů a z ní logické a deduktivní vyvození závěrů.

Bakalářská práce je rozdělena do tří kapitol. První kapitola je věnována historickému vývoji vzdělávání policistů od roku 1975 do roku 2006, přičemž si neklade za úkol podrobně popsat vzdělávání příslušníků bezpečnostního sboru v daném časovém úseku, nýbrž pouze v krátkosti zachytit nejdůležitější a zlomové okamžiky (např. reforma policejního vzdělávání v letech 2000 až 2006). Druhá kapitola pojednává o specifikách vzdělávacího procesu příslušníků Policie ČR v rozmezí let 2007 a 2008. Je v ní podrobně popsán „Školní vzdělávací program základní odborné přípravy“ (jeho původní devítiměsíční a následná zkrácená šestiměsíční verze), dále se zmiňuje o Reformě policie odstartované na podzim roku 2008 a o možnostech dalšího specializovaného vzdělávání po absolvování základní odborné přípravy. Třetí kapitola zachycuje problematiku subjektů působících v oblasti profesní přípravy policistů, systému vzdělávání, profilu absolventa a pedagogického pracovníka policejní školy.

Tato práce rozhodně nemá za cíl zanalyzovat policejní vzdělávání komplexně, neboť zvolené téma je mnohem rozsáhlejší a složitější. Práce je zaměřena pouze na určitý segment celé problematiky policejního vzdělávání. Existuje řada jiných problematických aspektů týkajících se policejního vzdělávání, jež si zaslouží samostatné zpracování v dalších bakalářských anebo diplomových pracích.

1. VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ POLICEJNÍHO SBORU NA ÚZEMÍ ČR V LETECH 1975 AŽ 2006

Vzdělávání příslušníků Policie ČR je dlouhý a složitý proces. Podobně jako u jiných institucí i u Policie ČR docházelo a neustále dochází k četným změnám (a to nejen ve vzdělávání). V průběhu uplynulých let se měnila délka základní odborné přípravy, názvy školských zařízení, jednu vizi střídala druhá, vznikaly nové vzdělávací programy, projekty, koncepce celoživotního povinného vzdělávání a v neposlední řadě byla zřízena Policejní akademie ČR. Pokusím se stručně charakterizovat nejdůležitější okamžiky ve vzdělávání v letech 1989 až 2006.

1.1 Historie vzdělávání příslušníků bezpečnostního sboru v letech 1975 až 1993

V letech 1975-76 byly zřízeny Praporčické školy Sboru národní bezpečnosti (PŠ SNB). Tyto školy měly tři stupně: praporčický, důstojnický a vysokoškolský. PŠ SNB byla nástupním vzdělávacím zařízením pro všechny nově přijaté příslušníky SNB, později i SNV (Sbor nápravné výchovy) s výjimkou absolventů civilních vysokých škol. Poskytovala základní bezpečnostní a nespécializované vzdělání pro výkon základních funkcí v SNB. Do školy byli vysíláni nově přijatí příslušníci SNB s úplným středoškolským vzděláním s maturitou a středním odborným vzděláním bez maturity. Frekventantům bez maturity škola poskytovala úplné střední vzdělání ukončené všeobecně platnou maturitní zkouškou, která byla schválena Ministerstvem školství.

Výuka v PŠ SNB Brno byla organizována internátní formou, v denním studiu. Obsah výuky byl dán schválenými učebními osnovami, které zpracovával školský orgán FMV tehdejší ČSSR. Obsah všeobecně vzdělávacích předmětů byl odsouhlasen Ministerstvem školství. Náplň a zaměření výuky odpovídaly požadavkům základních praporčických funkcí. Šlo o celkový přehled bezpečnostní problematiky. Délka vzdělávacího programu nebyla v celém období stejná, ale pohybovala se nejčastěji kolem jednoho roku pro příslušníky SNB s úplným středoškolským vzděláním, příslušníci se

středním vzděláním bez maturity pak absolvovali výcvikový cyklus v délce jednoho a půl až dvou let.

Obsah výuky se postupně měnil a upravoval na základě požadavků výkonných útvarů. Organizace výuky odpovídala školským požadavkům a normám. Byl kladen důraz na praktické formy výuky. Proto byly postupně budovány specializované učebny, získávány učební pomůcky. Byly organizovány odborné praxe ve výkonu služby, včetně nasazení pod jednotným velením při různých akcích, např. při konání brněnských veletrhů, při závodech silničních motocyklů atd.

Po událostech v roce 1989 proběhly ve vzdělávání příslušníků bezpečnostního sboru značné změny. Na policejních školách byly v rámci výuky zrušeny některé předměty (zejména ty, které souvisely s prosazováním politických idejí předchozího společenského zřízení) a byly upraveny výukové osnovy. Byly zahájeny pětiměsíční (později šestiměsíční) kurzy základní odborné přípravy pro nové policisty-nematuranty, které byly zakončeny odbornou zkouškou.^{1/}

1.2 Vzdělávání příslušníků Policie ČR v letech 1993-2006

Počátkem roku 1993 byla přijata „Koncepce ministerstva vnitra v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a doktrína Policie České republiky“, ve které byly pro oblast personální práce stanoveny následující úkoly:

1) vytvářet podmínky pro zajištění personální stability výkonných útvarů Policie ČR, konkrétně se jednalo o

- zkvalitnění výběru uchazečů o práci u policie,
- zcela nově koncipovat policejní školství dle poznatků policejního školství v západní Evropě,
- posilovat fyzickou a psychickou připravenost policistů,
- vytvořit mechanismus kariérního a služebního postupu policistů,

2) vytvořit vzdělávací a výcvikový systém Policie ČR odpovídající požadavkům evropského standardu, konkrétně

- realizovat model zcela nově pojatého nástupního školství MV ČR,
- racionalizovat a zefektivnit jednotný komplexní systém výcviku a vzdělávání policistů,
- využít zahraniční zkušenosti v oblasti policejního školství a propojit výcvikový a vzdělávací proces,
- posílit výuku jazyků, sebeobrany, policejního managementu, právních disciplín, kriminalistiky a kriminologie,
- zdokonalovat oblast mezinárodní vzdělávací a školské (výcvikové) policejní spolupráce.

V roce 1998 proběhlo v italské Bologni setkání odborníků na problematiku policejního školství a vzdělávání. Na uvedeném setkání se jednalo o vytvoření evropského prostoru pro vysokoškolské vzdělávání. Byly přijaty tři srovnatelné stupně vysokoškolského vzdělávání, byl vytvořen systém kreditů jako podpory mobility, byla zde podpořena kvalita vysokoškolského vzdělávání, uznávání dokladů a využívání kreditů (ECTS).

V roce 2000 byla na tomto základě nastartována tzv. Lisabonská strategie, která rozpracovávala otázku vytvoření evropského prostoru pro vzdělávání a výcvik. V hlavních bodech se zde hovoří o získávání klíčových kompetencí, o vzdělávání učitelů, zvýšení atraktivnosti učení a podpoře mobility a evropské spolupráce. Další související setkání proběhla v roce 2002 v Barceloně a v roce 2005 v Bergenu a v Praze.^{2/}

Lisabonská strategie měla velký význam pro reformu českého školství, která se samozřejmě projevila v oblasti policejního vzdělávání. Jedná se zejména o projekt PHARE (komplexní systém řízení lidských zdrojů pro Policii ČR), který byl uveden jako nový systém vzdělávání policistů v roce 2000. V rámci twinningového projektu PHARE 98, modul číslo 7 „Nový systém vzdělávání a dalšího vzdělávání pro Policii České republiky“ byl navržen a následně vedením resortu dne 27.11.2001 přijat návrh nové nástupní přípravy policistů (základní odborná příprava) v délce trvání osmnáct měsíců (z toho dvanáct měsíců

vzdělávání v policejní škole MV a šest měsíců řízené odborné praxe ve školním policejním středisku Policie ČR). Návrh přímo navazoval na základní východiska tehdy připravovaného nového zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a byl vypracován za účasti zástupců ministerstva vnitra, Policejního prezidia ČR, OŘ, KŘ, ŠPS, SPŠ MV, Policejní akademie ČR a zahraničních partnerů.^{3/}

V roce 2001 došlo k zásadnímu zlomu v přístupu k povinnému odbornému vzdělávání policistů a to vydáním Nařízení ministra vnitra číslo 47, v němž bylo jednoznačně stanoveno, že všichni nově přijatí policisté jsou povinni bezprostředně po přijetí do služebního poměru absolvovat základní odbornou přípravu (ZOP). Tato ZOP jim poskytne odbornou bezpečnostní kvalifikaci odpovídající zastávanému místu.

Další důležitou změnu ve vzdělávacím programu v témže roce znamenalo vydání „Pokynu ředitelky Odboru vzdělávání a správy policejního školství MV č. 2/2001, kterým se stanoví systém tvorby a schvalování vzdělávacích programů středních policejních škol MV“. Tento pokyn znamenal zásadní zlom v postavení středních policejních škol MV (dále jen SPŠ MV) ve vztahu k Policii ČR spočívající na těchto principech:

- vzdělávací programy realizované středními policejními školami, které budou vedením policie schváleny jako povinné, mohou tyto školy připravit pouze na základě zakázky formulované Policejním prezidiem ČR a realizovat je jen se souhlasem Policejního prezidia ČR,
- výchozím dokumentem pro zpracování vzdělávacího programu je profil absolventa, který je zpracován Policejním prezidiem ČR a tento dokument má pro SPŠ závazný charakter. Hlavním gestorem za zpracování profilu jsou zejména ředitelství jednotlivých služeb, podílejí se na něm i další útvary Policie ČR.

Policejní prezídium v této oblasti odpovídá za:

- přesnou formulaci vstupních požadavků na účastníky vzdělávacího programu,
- cíle vzdělávání,
- požadované kompetence z pohledu znalostí, dovedností a postojů, které jsou podstatné pro uplatnění absolventa v praxi,
- podmínky a způsob ukončení vzdělávacího programu.^{4/}

V roce 2003 byla vytvořena Analýza vzdělávací politiky OECD – zde se pojednává o zvýšení transparentnosti vzdělávacího systému a reakce na potřeby zákazníka, důraz na celoživotní učení, na získávání kompetencí, zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků.

V souvislosti s přijetím nového zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů rozhodl první náměstek ministra vnitra dne 15.10.2003 na společné poradě s tehdejšími náměstky policejního prezidenta plk. Mgr. Oldřichem Martinů o zahájení příprav nové koncepce vzdělávání policistů k datu 1.9.2004.

Odbor vzdělávání a správy policejního školství ve spolupráci s příslušnými útvary Policejního prezidia ČR neprodleně zahájil práce na tvorbě učebních dokumentů nové nástupní přípravy. Skupina vzdělávání, služební přípravy a sportu ve spolupráci s příslušnými policejními službami stanovila profil absolventa služby pořádkové, dopravní, cizinecké a pohraniční policie. Následně tým odborníků z ministerstva vnitra, středních policejních škol a z Policejního prezidia ČR zpracoval rámcový vzdělávací program základní odborné přípravy, který je závazným výchozím dokumentem pro tvorbu školních vzdělávacích programů a v současné době je pro potřeby výuky rozpracován SPŠ MV.^{5/}

V roce 2004 byly přijaty tři dokumenty důležité pro vzdělávání policistů a to koncepce vzdělávání policejních instruktorů, Informační systém SAP a model kvality EFQM. Nový systém je, kromě zákona o služebním poměru, kompletně legislativně ošetřen.

V roce 2005 bylo Nařízení ministra vnitra č. 47 bylo zrušeno a nahrazeno Nařízením ministerstva vnitra č. 37 ze dne 1. prosince 2005, které řeší komplexně problematiku vzdělávání příslušníků a zaměstnanců Policie České republiky ve středních policejních školách a školských zařízeních Ministerstva vnitra (uvedené nařízení bylo už také zrušeno a nahrazeno Nařízením ministra vnitra č. 65 ze dne 22. října 2007).

Od 1.10.2005 je rozhodnutím Ministerstva vnitra realizován projekt ověřování nového modelu ZOP. Do projektu jsou transformovány všechny nové prvky koncepčně vyjádřené ve všech do této doby schválených materiálech a délka ZOP byla stanovena na 18 měsíců.^{6/}

V letech 2005-06 byl základní systém přípravy policistů upravován tak, aby přechod na nový zákon o služebním poměru neznamenal vážnější problém a byl plynulý. Systém vzdělávání policistů byl prostupný a umožňoval policistům plnit rigorózní i obligatorní kvalifikační požadavky stanovené pro služební místo podle § 19 zákona.^{7/}

1.3 Reforma policejního školství a vzdělávání v letech 2000 až 2006

Nejdůležitějšími změnami, které ovlivnily policejního školství a vzdělávání v rozmezí let 2000 až 2006, jsou:

- Projekt PHARE – nový systém vzdělávání policistů (2000),
- Koncepce celoživotního povinného vzdělávání příslušníků a zaměstnanců Policie ČR a resortu vnitra (2001),
- Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (2003, zatím bez účinnosti),
- Koncepce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků policejních škol (2003),
- Koncepce vzdělávání policejních instruktorů (2004),
- Informační systém SAP (2004),
- Model řízení kvality EFQM (2004).

Reforma policejního školství

Vzdělávací programy jsou vytvářeny na základě *profilu absolventa*, přesně definujícího jakými *kompetencemi* (znalostmi, dovednostmi, postoji, návyky) má být vybaven policista (profil vytváří prvotně policie ve spolupráci s ministerstvem a školami, které doplňují profil o společenskou zakázku vyplývající z resortních, vládních, koncepčních, legislativních materiálů a mezinárodních závazků). Tím je zajištěna flexibilita a aktuálnost vzdělávacích programů, uspokojení potřeb výkonu služby.

Zásadní důraz je kladen na *integraci vzdělávání, blokovou výuku, změnu pojetí diagnostiky*. Probíhá aplikace nových vzdělávacích forem a metod, zejména praktických cvičení a modelových situací. Hodnocení vzdělávacího procesu je součástí každého vzdělávacího programu.

Dále je pokračováno v *restrukturalizaci vzdělávacích programů* na základě kompetenčního přístupu. V roce 2005 bylo vytvořeno 35 nových vzdělávacích specializačních programů. Byl zpracován rámcový vzdělávací program pro základní odbornou přípravu (ZOP) policistů pořádkové, dopravní, železniční policie a pro ZOP policistů služby cizinecké a pohraniční policie.

Od září 2005 je zahájeno *pilotní ověřování nové osmnáctiměsíční ZOP* nově nastupujících policistů, postavené na výše uvedených principech. Je definováno celkem *206 cílů* postihujících spektrum činností policisty v základní funkci. Byla provedena *taxonomie vzdělávacích cílů* (tzn. systém úrovní osvojení v oblasti kognitivní, afektivní a psychomotorické). Tato taxonomie byla využita při tvorbě školních vzdělávacích programů. Vzdělávání je realizováno na základě kompetenčního přístupu s využitím integrace výuky jednotlivých předmětů.

Hlavním přínosem nového pojetí ZOP je *úzké sepětí s praxí, integrace výuky, modelová výuka a kvalitní evaluace*.

Ediční rada odboru vzdělávání a správy policejního školství MV připravila nový *systém učebních textů*, jimiž jsou vybavováni studující ZOP. Zároveň je zajištěna možnost *rychlé obměny* dle aktuální potřeby.

Školy zpracovaly hodnotící zprávy *modelu kvality EFQM* (kritéria Evropské nadace pro management kvality). Zavádění a realizace EFQM probíhají dle harmonogramu.

Současně probíhaly další *specializační kurzy integrovaného výcviku* pro instruktory služební přípravy (výstup z projektu Phare, s využitím kanadské techniky, zaměřený na komunikační dovednosti, deeskalaci konfliktů, profesní psychologii, zvýšení právního vědomí, adekvátní použití zbraně).

V rámci projektu *Transition facility* ČR „Podpora posílení prevence“ a metody „Community policing“ v práci Policie ČR je připravován nový kompetenční profil nejvyšších policejních manažerů a vzdělávací aktivity k jejímu naplnění.

V roce 2005 bylo vydáno *nařízení Ministerstva vnitra č. 37/2005* o vzdělávání příslušníků a zaměstnanců Policie České republiky ve středních policejních školách a školských zařízeních Ministerstva vnitra.

Na základě zmocnění *zákonem č. 563/2004 Sb.*, o pedagogických pracovnících byla vypracována *vyhláška č. 1/2006 Sb.*, kterou se stanoví druhy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a způsob jeho ukončení pro pedagogické pracovníky škol zřizovaných Ministerstvem vnitra, vyhláška je účinná od 1. 3. 2006.

Na základě zmocnění daného *zákonem č. 561/2004 Sb.*, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) byla zpracována *vyhláška č. 2/2006 Sb.*, kterou se pro školy a školská zařízení zřizované Ministerstvem vnitra provádějí některá ustanovení školského zákona, vyhláška je účinná od 1.3.2006.^{8/}

1.4 Dílčí shrnutí

V rozmezí let 1975 až 2006 patří z hlediska vývoje vzdělávání příslušníků bezpečnostního sboru na území ČR mezi nejdůležitější mezníky následující události:

- zřízení Praporčických škol Sboru národní bezpečnosti, které poskytovaly základní bezpečnostní a nespécializované vzdělání pro výkon základních funkcí v SNB (1975/1976),
- změna společenského zřízení (po událostech v roce 1989), což se promítlo do oblasti výuky (zrušení předmětů souvisejících s ideovým programem předchozího politického systému, úprava výukových osnov, využívání poznatků policejního školství v západní Evropě),
- přijetí „Koncepce ministerstva vnitra v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a doktrína Policie České republiky“ (rok 1993), z níž vyplýval úkol vytvořit

vzdělávací a výcvikový systém Policie ČR odpovídající požadavkům evropského standardu,

- reforma policejního školství a vzdělávání v letech 2000 až 2006.

2. VZDĚLÁVÁNÍ U POLICIE ČR V ROZMEZÍ LET 2007 AŽ 2008

Vzhledem k nabytí účinnosti zákona číslo 361/2003 Sbírky o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů musejí všichni policisté nově přijatí do služebního poměru (v době přijetí již splňující minimální stupeň vzdělání - střední s maturitou) absolvovat základní odbornou přípravu. Splnění této podmínky je důležité, bez absolvování základní odborné přípravy policista neplní další odborný požadavek daný rovněž nově účinným zákonem o služebním poměru. Základní odborná příprava probíhá na policejních školách převážně formou denního studia. V rámci vzdělávání příslušníků Policie ČR byl vytvořen na rok 2007 nový „Rámcový vzdělávací program“ pro základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie v celkové délce dvanácti měsíců. V roce 2008 došlo k dalším změnám – délka trvání základní odborné přípravy byla upravena na devět měsíců a byla zahájena Reforma policie.

2.1 Školní vzdělávací program pro rok 2007

Vzdělávání příslušníků Policie ČR doznává zásadních změn - na rok 2007 byl vypracován nový „Rámcový vzdělávací program“ pro základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie v celkové délce dvanácti měsíců, z toho devět měsíců ZOP probíhá na policejních školách a tři měsíce jsou realizovány formou řízené odborné praxe na školních policejních střediscích. Délka základního policejního vzdělávacího programu se tak zkrátila v porovnání s předchozí koncepcí o půl roku. Cílem odborné praxe je připravit policisty pro výkon služby jednak požadovanými znalostmi, ale též dovednostmi, postoji a odpovídajícím profesionálním chováním.

Pojetí základní odborné přípravy

Základní odborná příprava (dále jen ZOP) naplňuje další odborný požadavek a poskytuje policistům zaměření vzdělání v oboru bezpečnostně právní činnosti formou odborného vzdělávání ve středních policejních školách MV ve smyslu zákona číslo

361/2003 Sbírky o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů pro vybraná služební místa.

Cíle a obsah základní odborné přípravy jsou založeny na novém filozofickém pojetí policejní praxe, které je charakterizováno těmito hlavními principy:

- policejní práce musí být službou občanovi,
- policista musí být vysoce profesionální, kvalifikovaný, motivovaný, disponující vysokým etickým standardem,
- vzdělání a výcvik policisty musí být založeny na kompetenčním přístupu,
- ve vzdělávání a výcviku policistů je nutno zdůraznit osobní odpovědnost každého policisty za sebevzdělávání.

Uváděné základní principy jsou výchozími tezemi pro pedagogické projektování ZOP, které jsou následně konkretizovány kompetencemi jejího studujícího.

Kompetence absolventa

Vzdělávání a výcvik v základní odborné přípravě směřují k tomu, aby absolventi se zřetelem k potřebě výkonu povolání policisty posílili následující klíčové kompetence a vytvořili kompetence odborné. *Klíčovými kompetencemi* rozumíme:

- komunikativní kompetence,
- personální kompetence,
- sociální kompetence,
- samostatné řešení běžných pracovních i mimopracovních problémů,
- využívání prostředků informačních a komunikačních technologií a efektivní práce s informacemi.

Mezi *odborné kompetence* patří:

- oblast etiky policejní práce, chování k občanům,
- odbornost a právní vědomí při výkonu obchůzkové či hlídkové služby.

Vymezení pojmu vzdělávací cíle

Vzdělávací cíle vycházejí z profilu absolventa. Jsou závazné jak pro zpracovatele školního vzdělávacího programu, tak pro jednotlivé pedagogy. Výsledkem vzdělávání musí být naplnění požadovaných cílů. Všechny vzdělávací cíle (i cíle specifické, které stanoví každý učitel před pedagogickou činností se studujícími) musí být: AKCEPTOVATELNÉ, KONKRÉTNÍ, PŘIMEŘENÉ a KONTROLOVATELNÉ a při své realizaci KOMPLEXNÍ a KONZISTENTNÍ.

Vzdělávací cíle nejen vymezují učivo, ale současně stanoví i požadovanou cílovou úroveň studujícího. Jsou závazné pro zpracování ŠVP a jsou závazné i pro vyučující při jejich přípravách na výuku, při vedení výuky i při provádění evaluace. Vyučující si vymezí své specifické vzdělávací cíle pro každou vyučovací jednotku takovým způsobem, aby bylo dosaženo naplnění vzdělávacích cílů tak, jak jsou definovány v RVP.

Vzdělávací cíle jsou požadované změny v kognitivní, psychomotorické a afektivní oblasti u studujícího, ke kterým se dospívá v edukačním procesu (vzdělávací cíle jsou označovány v odborné literatuře též jako edukační cíle).

Výuka s využitím vzdělávacích cílů omezuje nekonkrétnost zaměření výuky, omezuje používání nevhodných a nepřiměřených metod a podporuje proaktivní a konstruktivistický přístup ve vzdělávání. Dosahování vzdělávacího cíle musí být ověřováno a v případě potřeby regulováno. Společnost i požadavky na výkon policejní služby se vyvíjejí, a proto se mění i vzdělávací cíle. Proto musí docházet i k novelizování a upravování RVP A ŠVP.^{9/}

Členění výuky v ZOP

Vzdělávací program základní odborné přípravy se realizuje formou denního studia. Výuka je z části předmětová včetně modelových situací a praktických zaměstnání a z části integrovaná, organizovaná zejména formou integrovaného výcviku výkonu služby. Využitá délka studia je 9 měsíců. Celkem 1118 hodin výuky je rozčleněno do 12 odborných předmětů včetně kurzu transakční analýzy (968 hodin) a integrovaného výcviku výkonu služby (150 hodin). Výuka se člení do 3 témat:

- Téma I. - Základy policejní činnosti
- Téma II. - Postup policistů při provádění služebních zákroků, úkonů a činností
- Téma III. - Metody a formy činností základních útvarů vybraných služeb Policie ČR

Uváděná témata představují relativně samostatné části Školního vzdělávacího programu ZOP. V tomto smyslu jsou také označena rozdílnými názvy, mají přesně stanovené pořadí pedagogické realizace, jejich vzdělávací obsah je tvořen výukovými celky různých disciplín a mají svou přesně určenou hodinovou dotaci. Přes všechny tyto odlišnosti však na sebe jednotlivá témata vzájemně navazují a jsou obsahově provázána. Přitom je jejich návaznost při pedagogické realizaci volena tak, aby bylo vždy postupováno od jednoduššího ke složitějšímu, od teoretického k praktickému, od poznaného k nepoznanému.

Znalosti vzdělávacích funkcí a vzájemných vazeb mezi jednotlivými tématy představují významné výukové prvky. Je na nich závislá volba filozofie i optimálního metodického ošetření výchovně vzdělávacího procesu celé ZOP.

Hodnocení, způsob a podmínky ukončení studia

Hodnocení studujícího je prováděno průběžně vyučujícími daných předmětů. Studující dále ve stanovených časových intervalech absolvují předmětová přezkoušení, zkoušky na závěr tematického celku (bloku) a závěrečnou zkoušku (praktickou a ústní). Průběžné i závěrečné hodnocení se řídí příslušným interním aktem řízení.

Hodnocení v průběhu výuky předmětů - znalosti, dovednosti a hodnotitelné postoje studujících jsou příslušnými vyučujícími v každém předmětu průběžně zaznamenávány a hodnoceny známkou 1 - 5. V případě, že vyučující hodnotí studujícího z daného předmětu známkou 4 nebo 5 na závěr tématu, studující nesplňuje požadovaná kritéria.

Předmětová přezkoušení v tématech - předmětová přezkoušení jsou hodnocena známkou 1 – 5 a jsou organizována v rámci časové dotace předmětu v průběhu tématu. Mají centrálně stanovená zadání. Hodnocení z předmětových přezkoušení se započítávají do hodnocení příslušného předmětu a jejich případné nesplnění je nutné posuzovat z tohoto pohledu.

Zkoušky na závěr tematického celku (bloku) - na závěr každého tematického celku (bloku) je zařazena zkouška. Jejím cílem je ověření intelektuální dovednosti studujícího, schopnost spojovat získané znalosti a dovednosti různých disciplín integrovaných v příslušném tematickém celku do jednoho funkčního celku a prokázat splnění cílů vzdělávání. Absolvování zkoušky je pro všechny studující povinné a její úspěšné absolvování je podmínkou pokračování studia v dalším tematickém celku.

Hodnocení se provádí slovním vyjádřením *splnil – nesplnil* požadovaná kritéria (daná profilem absolventa). V případě hodnocení *nesplnil*, je možno zkoušku opakovat; ředitel školy organizuje nejpozději do 3 týdnů od ukončení tématu opravnou zkoušku. Zkoušky jsou časově dotovány z příslušné časové dotace pro diagnostiku.

Termíny uzavírání klasifikace včetně předmětových přezkoušení, termíny zkoušek na závěr tematického celku (bloku) a termíny opravných či hodnotících zkoušek stanoví ředitel školy tak, že maximálně 3 týdny od zahájení následujícího tematického celku musí mít všichni studující klasifikaci ukončenou. Studující tedy může do dalšího tématu postoupit podmíněně.

Zkouška ze služební přípravy (kondiční, donucovací prostředky a služební zbraň) se provádí a hodnotí dle kritérií stanovených policejním prezidentem. Studující je povinen splnit kritéria odpovídající skupině služební přípravy dle funkce, na kterou bude po ukončení ZOP zařazen. V případě, že není zcela zřejmé, na kterou funkci bude zařazen, je povinen splnit kritéria odpovídající druhé skupině služební přípravy.

Závěrečná zkouška

Základní odborná příprava je zakončena *závěrečnou zkouškou*. Podmínkou přistoupení k závěrečné zkoušce je, že studující byl ve všech předchozích předepsaných zkouškách hodnocen výrokem „splnil“. Závěrečná zkouška se skládá z ústní a praktické části. K hodnocení závěrečné zkoušky je používáno slovní vyjádření „splnil“ – „nesplnil“ požadovaná kritéria. Pro hodnocení závěrečné zkoušky výrokem „splnil“ musí být studující hodnocen z každé dílčí zkoušky výrokem „splnil“. Hodnocení je vyhlášeno bezprostředně po ukončení zkoušky a poradě komise.

Ústní zkouška je tvořena zkušebním tématem odborně bezpečnostní povahy, které studující řeší z pohledu více zúčastněných disciplín (jednotlivé podotázky zkušebního tématu). Praktická zkouška je realizována inscenační metodou jako řešení simulovaného případu - studující si vylosuje jednu ze zkušebních otázek, jejíž řešení následně předvádí před zkušební komisí, dále následuje pohovor se členy zkušební komise, přičemž studující popisuje a vysvětluje svůj předchozí postup řešení vylosovaného případu, případně odpovídá na otázky členů komise. Zkušební otázky budou vybírány z centrální databanky otázek.^{10/}

Specifika ZOP pro absolventy VŠ

U policistů s vysokoškolským vzděláním byla základní odborná příprava služby pořádkové, dopravní a železniční policie pro rok 2007 oproti policistům se středoškolským vzděláním realizovaná odlišně - formou dálkového nebo kombinovaného studia, s kratší časovou dotací.

Pro policisty s dosaženým vysokoškolským vzděláním v neprávním oboru byla stanovena délka kombinovaného studia na dvanáct týdnů. Stanovený profil absolventa kombinované formy studia ZOP s dosaženým vysokoškolským vzděláním se v ničem neliší od vytýčeného profilu absolventa denního studia devítiměsíční ZOP se středoškolským vzděláním. Naprosto shodné jsou i vzdělávací cíle včetně jejich taxonomie. Výukový obsah je členěn do dvou tematických okruhů. První tematický okruh je tvořen prvním až pátým soustředěním, zakončeným didaktickým testem. Druhý tematický okruh je poté tvořen šestým až jedenáctým soustředěním, které je rovněž zakončeno didaktickým testem.^{11/}

Pro policisty s dosaženým vysokoškolským vzděláním v právním studijním oboru byla stanovena délka desetitýdenního kombinovaného studia. V tomto smyslu je výukový obsah členěn do dvou tematických okruhů. První tematický okruh je tvořen prvním až pátým soustředěním, zakončeným didaktickým testem. Druhý tematický okruh je poté tvořen šestým až devátým soustředěním, které je rovněž zakončeno didaktickým testem.^{12/}

2.2 Vzdělávání v roce 2008

V roce 2008 se naplno projevíly důsledky nabytí účinnosti zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (zákon číslo 361/2003 Sbírky, účinnost od 1.1.2007). V rámci Policie ČR došlo k rapidnímu zhoršení personální situace – někteří policisté odcházeli ještě před účinností nového zákona (nový zákon by pro ně byl zejména s ohledem na délku služby z hlediska přiznaných výsluhových náležitostí nevýhodný), jiní - hlavně pak ti, kteří měli za sebou 25 let služby a více - naopak odcházeli ihned po nabytí jeho účinnosti z důvodu čerpání výhodnějších výsluhových příspěvků.

Uvolněná místa se však nedařilo ani po opakovaných reklamních a náborových kampaních obsazovat, v přímém výkonu služby tak chyběli zejména policisté vykonávající základní policejní činnosti. Vedoucí funkcionáři policie vzniklou krizovou situaci řešili za pomoci naprosto nevhodných nástrojů, jako např. prostřednictvím aplikace § 54 služebního zákona (služba přesčas, zdarma, v rozsahu 150 hodin ročně). Taková řešení vedla k ještě většímu znechucení policistů setrvávajících ve službě a nezřídka i k dalším odchodům do civilního sektoru.

Nových uchazečů nebylo mnoho anebo právě absolvovali základní odbornou přípravu a na útvarech chyběli policisté pro výkon služby. Tento problém bylo třeba neprodleně řešit a co nejrychleji obsadit prázdná tabulková místa. Jedním z možných způsobů řešení kritického stavu bylo zkrácení a urychlení základní odborné přípravy. V reakci na stávající stav byla tedy v roce 2008 mimo jiná opatření zkrácena délka trvání základní odborné přípravy z devíti na šest měsíců.

Školní vzdělávací program pro rok 2008

Školní vzdělávací program obsahuje stejné body jako v předchozí podkapitole věnované školnímu vzdělávacímu programu pro rok 2007. Vzdělávací program základní odborné přípravy se realizuje formou denního studia. Výuka je zčásti předmětová včetně modelových situací a praktických zaměstnání a zčásti integrovaná, organizovaná zejména formou integrovaného výcviku výkonu služby. Využitá délka studia je 6 měsíců. Celkem 700 hodin výuky je rozčleněno do jedenácti odborných předmětů včetně kurzu transakční

analýzy (600 hodin) a integrovaného výcviku výkonu služby (100 hodin).

Výuka se člení do dvou témat:

- Téma I. - Základy policejní činnosti
- Téma II. - Postup policistů při provádění služebních zákroků, úkonů a činností

Tematický celek I. plní v časovém rozsahu 438 vyučovacích hodin dvě vzdělávací funkce. První z nich lze spatřovat ve skutečnosti, že výukový obsah celé ZOP navazuje na předchozí mimoresortní vzdělání studujících. Druhý obecný pedagogický účel spočívá v tom, že nejprve prohlubuje u studujících dosavadní orientaci v systému našeho právního řádu a v evropském regionálním právu. V návaznosti na toto základní právní vymezení jsou studující seznamováni s právním postavením, řízením, jednotlivými službami a úkoly Policie České republiky. Do takto vymezeného právního rámce je poté výuka zaměřena k interpretaci jednotlivých právně normativních aktů, případně interních normativních instrukcí, které upravují činnost vybraných policejních služeb. Popsaným způsobem tak vytváří ve vědomí studujících právní základy činnosti Police ČR.

Zcela nově jsou poté u studujících vytvářeny, případně dále prohlubovány vědomosti, dovednosti, postoje a návyky z oblasti základních zásad poskytování první pomoci, obsluhy spojovacích prostředků ve výkonu služby, etiky policejní práce, sociálního kontaktu, specifické práce s informačními technologiemi, sebeobranu, zásad kriminalistické identifikace, používání zbraně a administrativní dokumentace. Je prohlubována, případně udržována fyzická kondice studujících.

Tematický celek II. svým vzdělávacím obsahem, realizovaným v rozsahu 262 vyučovacích hodin, bezprostředně navazuje na Tematický celek I. Studující získávají znalosti v oblasti řízení o přestupcích, v oblasti právní úpravy vybraných procesních úkonů, seznamuje je s taktickými zvláštnostmi postupu při služebních zákrocích apod.

Vedle pedagogické realizace uváděných prohlubujících obsahů jsou u studujících vytvářeny, případně dále prohlubovány vědomosti a dovednosti z oblasti využívání informačních systémů Policie České republiky, používání služební zbraně, administrativně dokumentační činnosti, poskytování první pomoci, obsluhy spojovacích a jiných prostředků policie. Velmi účinná podpora je profilujícím vzdělávacím obsahům také poskytována

výukou psychologických aspektů jednotlivých druhů služebních zákroků a nácvikem používání donucovacích prostředků. Rovněž i v tomto tematickém celku je dále prohlubována, případně udržována fyzická kondice studujících. Přitom většina výše uváděných vědomostí, dovedností, postojů a návyků je u studujících vytvářena v průběhu celého kurzu a jsou určeny k podpoře výuky všech disciplín.

Hodnocení výsledků vzdělávání v průběhu studia, závěrečná zkouška, zkouška v náhradním termínu a opravná zkouška je stejná jako ve školním roce 2007. Totéž platí i o výchovně vzdělávacích cílech základní odborné přípravy.^{13/}

U policistů s dosaženým vysokoškolským vzděláním byla pro rok 2008 stanovena délka studia základní odborné přípravy ještě kratší – na pouhé 3 měsíce, studium probíhá stejně jako u policistů se středoškolským vzděláním denní formou. Vzhledem k malému počtu nově přijatých policistů s vysokoškolským vzděláním v právním oboru není zatím obor rozlišován, dohromady tak studují policisté se vzděláním v právním i neprávním oboru. Stanovený profil absolventa tříměsíčního studia ZOP s dosaženým vysokoškolským vzděláním se v ničem neliší od vytýčeného profilu absolventa denního studia šestiměsíčního ZOP se středoškolským vzděláním. Opět jsou shodné vzdělávací cíle, členění obsahu do okruhů a zakončení okruhů didaktickým testem.

2.3 Reforma Policie ČR – koncepce celoživotního vzdělávání

Stoupající nároky společnosti, která čím dál více volala a volá po vstřícnějším a vyváženém přístupu policistů, vedly ke zpracování rozsáhlé analýzy policejních činností, a tato analýza se společně s relevantními průzkumy veřejného mínění stala stěžejním materiálem pro dlouho očekávanou Reformu. Samotná reforma byla oficiálně představena na podzim roku 2008. Obsahuje deset základních pilířů legislativní a nelegislativní povahy. Ke vzdělávání příslušníků PČR se vztahuje pouze pilíř číslo pět – vzdělávání policistů – klíč k profesionalitě. Cílem je vytvořit jednotný systém vzdělávání pružně reagující na potřeby praxe, který bude vychovávat policejní odborníky, schopné manažery a zajistí přenos nejnovějších světových poznatků na své absolventy. Základní důraz je kladen na

integraci vzdělávání, blokovou výuku, změnu pojetí diagnostiky. Je preferována aplikace nových vzdělávacích forem a metod, zejména praktických cvičení a modelových situací.

Koncepce vytvořená v Reformě má za cíl stanovit takový systém vzdělávání policistů, který poskytne záruku odborné kvalifikace policistů pro výkon služby od přijetí do služebního poměru po celou dobu jeho trvání. Tento systém zajistí vzdělávání policistů a získávání odborné kvalifikace nezbytné jak pro výkon zastávaných funkcí, tak pro jejich kariérní růst.

Základní filozofie vzdělávání policistů:

- policejní práce musí být vždy službou občanovi, založená na zákaznickém principu,
- nová image policisty, policista musí být nejen vysoce profesionální, kvalifikovaný, motivovaný, ale i disponující vysokým etickým standardem,
- vzdělávání policistů musí být založeno na kompetenčním přístupu,
- každý policista je osobně odpovědný za svoji odbornou připravenost k výkonu služby,
- společně se systémem zajišťujícím povinné plnění kvalifikačních požadavků budovat i systém podporující vzdělávání policistů v širším spektru odborných znalostí.

Základní principy systému vzdělávání policistů:

- rovný přístup do systému pro všechny policisty (v souladu se zákonem o služebním poměru),
- obsah, formy a metody přípravy vycházejí u objektivizovaných a závazně stanovených požadavků na výkon konkrétních činností stanovených pro zastávanou funkci a ze zásad vzdělávání dospělých,
- využívání systému zjišťování požadavků policejní praxe a potřeb a požadavků zainteresovaných stran a přenos těchto požadavků do vzdělávacích programů,

- celoživotní vzdělávání obsahuje systém ověřování kvality a efektivity vzdělávacích programů,
- zavedení systému přenosu nejnovějších poznatků z výkonu policejních činností do policejních škol,
- vytvoření podmínek pro vyžadování osobní odpovědnosti policisty za připravenost k výkonu služby, včetně zavedení motivačních prvků,
- provázanost se systémem personální práce,
- vzdělávání policistů s využitím resortní školské soustavy, policejních výcvikových zařízení a subjektů, mimoresortních vzdělávacích zařízení, zahraniční spolupráce, distančního vzdělávání a informačních technologií.

Charakteristika navrhovaného systému vzdělávání

Systém vzdělávání zahrnuje

- 1) kvalifikační přípravu, která obsahuje
 - a) studium k získání stupně (a oboru) vzdělání (§ 19 odst. 2 a 3 zákona),
 - b) studium k získání zaměření vzdělání (§ 19 odst. 4 zákona),
 - c) studium k získání dalšího odborného požadavku podle § 19 zákona (jedním z kvalifikačních kurzů je i základní odborná příprava),
- 2) další odbornou přípravu, která zahrnuje i systém služební přípravy,
- 3) přípravu na vykonání služební zkoušky,
- 4) systém manažerského vzdělávání.

Další odborná příprava

Další odborná příprava spočívá v soustavném udržování a prohlubování kvalifikace získané pro výkon zastávaného služebního místa. Do jejího obsahu jsou zahrnuty zejména tyto oblasti:

- všeobecná další odborná příprava – je určena k upevňování, rozšiřování a prohlubování kompetencí policistů potřebných pro plnění služebních úkolů vyplývajících obecně ze služebního poměru policisty, bez ohledu na služební zařazení,
- služební tělesná, střelecká a taktická příprava – je zaměřena na získání a rozvíjení znalostí, praktických dovedností a pohybových schopností potřebných pro výkon služby (zejména příprava k použití služební zbraně, příprava k používání donucovacích prostředků, včetně taktiky služebních zákroků s použitím donucovacích prostředků a zbraně), v souladu s platnou právní úpravou,
- další odborná příprava ve vztahu ke služebnímu místu – je zaměřena na upevňování, rozšiřování a prohlubování kompetencí v souladu s náplní služební činnosti, rozsahem oprávnění a povinnostmi policisty vyplývajícími z konkrétního služebního místa.

Důležitou součástí přípravy je **integrováný systém přípravy policistů ve výkonu služby** zaměřený na jednání policistů během typických situací v běžném výkonu služby (oblast „použití síly“). Cílem tohoto návrhu je vytvořit ucelený, pružný a efektivní systém výcviku policistů. Důraz je kladen na komunikaci a jednání s občany, schopnost deeskalace konfliktu v rizikových situacích a zajištění bezpečnosti občanů, bezpečnosti vlastní a kooperujících policistů. Integrovaný výcvik policistů je určen zejména policistům v přímém výkonu služby, kteří vstupují do kontaktu s občany.

Vzdělávání managementu

Proces řízení činností v rámci policie klade vysoké nároky na policejní manažery všech úrovní řízení. Současný stav vzdělávání a rozvoje policejních manažerů nemá systematický charakter, není centrálně organizován. Vzdělávání a výcvik policejních manažerů předpokládá, že jeho účastníci již získali základní teoretické znalosti a jisté základy managementu. Manažerský výcvik budou policejní manažeři absolvovat v rámci celoživotního vzdělávání.

Hlavní zásady pro další rozvoj vzdělávacího systému vyplývající z Reformy policie

- Vzdělávání a výcvik policistů je založen na základních hodnotách pluralitní demokracie, právního státu a ochrany lidských práv, a je koncipován tak, aby odpovídal cílům, jež policie sleduje.
- Vzdělávání policistů, kteří mají plnit svoje úkoly s podporou veřejnosti, probíhá v prostředí, které je co nejbližší společenské realitě.
- Otevřenost policie vůči společnosti je užitečná i pro dynamiku vzdělávání a výcviku. Zejména tam, kde se jedná o řešení praktických případů, výcvikové podmínky věrně odrážející situaci ve společnosti.
- Všeobecný úvodní výcvik v duchu zásad celoživotního vzdělávání v pravidelných intervalech pokračuje dalším zaškolováním v rámci služby a kde je to třeba, specializovanou přípravou pro řízení velení.
- Do všech úrovní policejního výcviku je začleněn praktický výcvik v použití síly v tom, jak je její použití limitováno zásadami lidských práv, zejména Evropskou úmluvou o lidských právech.
- Vzdělávání využívá nejmodernější a nejefektivnější pedagogické metody a formy.
- Vzdělávání systematicky podporuje výchovu výkonných policistů a služebních funkcionářů k zákaznickému principu, který je vnímán jako základní atribut služby.
- Vzdělávání není dostupné pouze policistům vyslaným ke studiu, ale je možno studovat prostřednictvím Internetu nebo intranetu MV a ve smyslu uznávání výsledků je možné před zkušební komisí prokázat splnění dílčí nebo úplné kvalifikace.^{14/}

2.4 Situace v oblasti specializovaného vzdělávání

V návaznosti na předchozí podkapitolu věnovanou Reformě policie je třeba upřesnit co přesně znamená pojem další kvalifikační kurzy, co jsou vlastně ty další kvalifikační a specializační kurzy a jakým způsobem probíhají.

Kvalifikační příprava a specializační kurzy jsou realizovány ve školách a vzdělávacích zařízeních Ministerstva vnitra a Policejního prezidia ČR, mají přesně vymezenou délku vzdělávacího programu, která se pohybuje v dnech, týdnech nebo měsících. Specializační kurzy probíhají na policejních školách v Praze, Brně, Holešově, Jihlavě, Pardubicích, dále v Praze-Ruzyni a na Policejním prezídiu ČR. Každá ze škol zpravidla pokrývá určitý segment celkové nabídky, tento je dán zejména vybavením či specializací konkrétní školy.

Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze pořádá např. specializační kurzy pro kontrolní pracovníky Policie ČR, specializační kurz střelecké přípravy z brokové zbraně pro instruktory služební přípravy, vzdělává policisty na úseku krizového vyjednávání či na úseku řešení domácího násilí a zajišťuje studium pedagogického minima.

Vyšší policejní škola MV v Brně nabízí mimo jiné specializační kurz v oblasti personálního rozvoje – personální databanka, v oblasti pedagogiky základní kurz lektorských dovedností, v oblasti sociálně psychologické kurz zaměřený na metody řešení konfliktů pomocí analýzy transakcí, speciální kurz pro policisty zařazené v preventivně informačních skupinách, připravuje pro výkon služby členy antikonfliktních týmů a realizuje specializační kurz pro instruktory služební přípravy (střelecká a tělesná příprava).

Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Holešově se specializuje na službu cizinecké policie, takže v rámci nabídky nechybí specializační kurz pro pracovníky skupin dokumentace Služby cizinecké policie, dále nabízí kurz pro policisty Inspektorátů pro zbraně, střelivo a výbušniny, kurz pro instruktory služební přípravy týkající se práce ve výškách a kurz pro instruktory střelecké přípravy zásahových jednotek (krátké i dlouhé zbraně). Vzhledem ke skutečnosti, že tato škola disponuje střelnicí pro dlouhé zbraně, není žádným překvapením, že se rovněž specializuje na kurzy pro policejní odstřelovače.

Doménou jihlavské policejní školy byla v minulosti vždy dopravní služba a nejinak je tomu v současnosti - **Vyšší policejní škola MV v Jihlavě** v souvislosti se svým zaměřením pořádá následující specializační kurzy - kurz pro policisty zařazené na skupinách výkonu služby dopravní policie, kurz pro policisty zařazené na skupinách dopravních nehod, kurz pro vedoucí jmenovaných skupin, specializační a inovační kurz pro

dopravní inženýry, je zde prováděno proškolení na program Lotus Notes používaný při zpracování dopravních nehod, kurz na obsluhu radarů řady RAMER a příslušného software, kontroly ADR/AETR služby dopravní policie, modulární kurz techniky jízdy v extrémních podmínkách včetně jízdy v terénu a jízdy se zvláštním výstražným znamením a v neposlední řadě umožňuje rozšiřování skupin řídičského oprávnění v celém rozsahu.

Vyšší policejní škola MV v Pardubicích je zaměřena na službu kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, pořádá např. specializační kurzy pro kriminalistické techniky, kurzy profesní specializace v oblasti operativně pátrací činnosti či v oblasti trestního řízení, základní pyrotechnický kurz Policie ČR, praktický výcvik v ničení munice, kurz pro psovody – specialisty na vyhledávání výbušnin, kurzy na úseku krizového řízení a kurzy pro policisty zařazené na operačních střediscích Policie ČR.

Školské účelové zařízení MV v Praze-Ruzyni je rovněž orientováno na službu kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. Jsou zde realizovány např. specializační kurzy operativní dokumentace, kurzy sledování osob a věcí a obrany proti sledování včetně sledování za pomoci vrtulníku, kurzy Schengenské spolupráce – přeshraniční sledování, kurz zajišťování výnosů z trestné činnosti, kurzy odhalování a vyšetřování závažné hospodářské trestné činnosti.

Kromě výše uvedených specializačních kurzů a programů kvalifikační přípravy realizují VPŠ a SPŠ v Praze, VPŠ v Brně, VPŠ a SPŠ v Holešově, VPŠ v Jihlavě a VPŠ v Pardubicích rovněž tříleté **studijní obory pro získání stupně vzdělání (DiS.)**.

Všechny policejní školy vyjma ŠÚZ MV v Praze-Ruzyni zajišťují **jazykové vzdělávání** - kurzy anglického a německého jazyka různých stupňů včetně zkoušek, kromě toho VPŠ a SPŠ v Praze pořádá i kurzy ruského, francouzského, španělského a italského jazyka různých stupňů včetně zkoušek.

Všechny policejní školy včetně ŠÚZ MV v Praze-Ruzyni zajišťují v oblasti **informatiky a výpočetní techniky** realizaci kurzů zaměřených na práci s OS MS Windows různých verzí, MS Power point, MS Outlook, MS Excel, MS Word, 602 Office, ASPI a dalšími.

Policejní prezídium ČR realizuje ve svých školících a vzdělávacích zařízeních specializované kurzy v oblasti **služební kynologie** (např. základní kurz pro psovody, kurz

pro psovody se strážními psy, kurz pro specialisty na metodu pachové identifikace, kurz pro specialisty na výbušniny, na drogy, na neživé osoby, na vyhledávání zbraní, kurz pro figuranty), v oblasti **služební hipologie** (např. výcvikový kurz pro jezdce, kurz pro cvičitele jezdců), v oblasti **speciálních potápěčských činností** (kurz vůdců malých plavidel, základní a zdokonalovací kurzy pro potápěče Policie ČR různých kvalifikačních stupňů) a v oblasti **pyrotechnické činnosti** (např. specializační kurz o nástražných výbušných systémech, manipulace a skladování výbušnin, identifikace a konstrukce válečné munice, nástrahy).^{15/}

Ačkoliv se nabídka zdá být poměrně široká, postrádá velmi podstatný prvek. Policista, který absolvuje ZOP, splňuje kvalifikaci pro práci hlídkové služby. Na základních útvarech Policie ČR (což jsou zejména obvodní oddělení) jsou však i další pozice - tzv. „okrskáři“ (policisté s územní odpovědností), „dokumentaristé“ (policisté pracující na úseku přípravného trestního řízení), případně dozorčí služba, přičemž v nabídce chybí možnost získat specializované vzdělání na uvedené pozice. V praxi tedy vypadá situace tak, že policista získá odborné vzdělání na pozici hlídkové služby, ale mnohdy ihned po skončení ZOP nastupuje na post pracovně náročnější a odpovědnější, a přitom mu chybí patřičné teoretické vědomosti. Je otázkou, zda následné „odkouvávání“ způsobu práce od kolegy coby jediná možnost zaškolení se je ta správná varianta. Lze namítnout, že např. pro policisty pracující na úseku přípravného trestního řízení existuje studijní obor Přípravné trestní řízení realizovaný VPŠ v Pardubicích, zmíněný studijní obor ale zejména z kapacitních důvodů nemohou absolvovat všichni policisté na uvedené pozici – tento obor je v současnosti využíván k doplnění vzdělání širokým spektrem studujících co se funkčního zařazení týče (nejvíce jsou zastoupeni policisté, kteří v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 361/2003 Sbírky byli ustanoveni na služební místo, na kterém nesplňují požadavek vzdělání, nikoliv „dokumentaristé“).

2.5 Dílčí shrnutí

Nejdůležitějšími změnami v oblasti policejního vzdělávání v rozmezí let 2007 a 2008 jsou:

- nový „Rámcový vzdělávací program pro základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie“ s délkou školní části zkrácenou na devět měsíců (rok 2007),
- postupné získání akreditací pro pět středních policejních škol na poskytování vyššího stupně vzdělání, na základě čehož bylo možné spustit studijní programy vyššího odborného vzdělání v oborech „Bezpečnostně právní činnost“ a „Přípravné trestní řízení“ na dvou policejních školách MV (od září 2007) a na dalších třech policejních školách MV v oborech „Dopravně bezpečnostní činnost“ a „Bezpečnostně právní činnost“ (od září 2008),
- opětovné zkrácení nového rámcového vzdělávacího programu, tentokrát na šest měsíců (rok 2008),
- spuštění Reformy policie, která s sebou přináší další změny ve filozofii celého systému vzdělávání policistů (podzim 2008).

3. SOUČASNÝ SYSTÉM POLICEJNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Kolotoč neustálých změn a inovátorských koncepcí probíhajících v rámci resortu vnitra a Policie ČR se dotýká i fungování a organizace systému policejního vzdělávání. V této kapitole se proto zaměřím na aktuální situaci v oblasti policejního vzdělávání – úkolem bude přiblížit si jednotlivé subjekty podílející se na profesní přípravě policistů, popíšu jakým způsobem jsou obsazována místa policejních pedagogů a kdo jsou vlastně tito pedagogové a rovněž se podívám na to, jaký „výsledný produkt“ je od systému policejního vzdělávání očekáván.

3.1 Subjekty působící v oblasti profesní přípravy policistů

V rámci Ministerstva vnitra ČR působí v oblasti profesní přípravy policistů **Odbor vzdělávání a správy policejního školství**:

1) který je útvarem Ministerstva vnitra ČR pro výkon vymezené působnosti delegované na ministerstvo v oblasti státní správy v oboru středního, vyššího odborného a vysokého policejního školství a útvarem ministerstva působícím v oblasti vnitřní správy,

2) v rámci vymezené působnosti delegované na ministerstvo je předmětem jeho činnosti státní správa v oblasti

- středního a vyššího odborného vzdělávání v kmenovém oboru „Bezpečnostně právní činnost“, uskutečňovaného ve středních a vyšších policejních školách ministerstva,
- vysokoškolského vzdělávání příslušníků Policie České republiky uskutečňovaného dle zvláštních předpisů,

3) v rámci vnitřní správy je předmětem jeho činnosti

- komplexní systém celoživotní přípravy policistů k výkonu povolání,
- řízení a zabezpečení výzkumu a vývoje resortu,

4) který odpovídá za zabezpečení výkonu působnosti delegované ministerstvu v oblasti řízení středních a vyšších policejních škol podle zvláštních právních předpisů s výjimkou činností v oblasti ekonomického zabezpečení vykonávaných ministerstvem jako správcem rozpočtové kapitoly.

Součástí Policejního prezidia ČR, konkrétně pod Ředitelstvím pro řízení lidských zdrojů je zařazen **Odbor vzdělávání** dále rozčleněný na **Oddělení vzdělávání** a **Oddělení služební přípravy a sportu**. Tento odbor odpovídá především za plnění následujících úkolů v oblasti vzdělávání v rámci policie:

- spolupracuje s ministerstvem při metodickém řízení a koordinaci činnosti odborných pracovišť i pracovníků útvarů policie pověřených organizací a zabezpečováním vzdělávání, služební přípravy a resortního sportu,
- řídí a koordinuje organizaci a realizaci služební přípravy u útvarů policie a kontroluje a vyhodnocuje její provádění, koordinuje odbornou přípravu instruktorů služební přípravy,
- zpracovává návrhy aktů řízení prezidia a podílí se ve vymezeném rozsahu na tvorbě aktů řízení v oblasti vzdělávání, služební přípravy a resortního sportu v resortu vnitra,
- podílí se ve vymezeném rozsahu na tvorbě vzdělávacích programů, projektů a učebních osnov pro policii,
- organizuje a vede služební přípravu policistů prezidia,
- vytváří informační systém dokumentující stav a vývoj úrovně vycvičenosti policistů a zabezpečuje jeho provoz, vede další evidence v oblasti vzdělávání, služební přípravy a resortního sportu.

Výkonné vzdělávací subjekty podřízené Ministerstvu vnitra ČR

Policejní akademie ČR je podle zákona číslo 111/1998 Sbírky zřízena jako státní vysoká škola, organizační složka státu, která působí jako vzdělávací a vědecká instituce poskytující bakalářské, magisterské a doktorandské studium ve studijním programu

„Bezpečnostně právní studia“ a vysokoškolský bakalářský a magisterský stupeň vzdělání ve studijním programu „Veřejná správa“ obor „Bezpečnostní management ve veřejné správě“. Vzdělání poskytuje jak uchazečům z řad policistů, tak z řad civilního sektoru.

Vyšší odborné školy, střední policejní školy a školská zařízení MV – v oboru působnosti ministerstva vnitra je v současné době zřízeno šest středních nebo vyšších policejních škol v souladu se zákonem č. 561/2004 Sbírky o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) jako organizační složky státu. Školy poskytují v omezené míře střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru „Bezpečnostně právní činnost“ a vyšší odborné vzdělání v oborech „Bezpečnostně právní činnost“, „Přípravné trestní řízení“ a od září roku 2008 rovněž v oboru „Dopravně bezpečnostní činnost“.

Hlavním úkolem policejních škol je zajišťování základního policejního vzdělání (základní odborná příprava) a specializačních kurzů ke splnění dalších odborných požadavků.

Výkonné vzdělávací subjekty podřízené Policejnímu prezídiu

Školní policejní střediska - v rámci policie je při jednotlivých Krajských ředitelstvích zřízeno celkem osm školních policejních středisek. Tato střediska jednak realizují vstupní kurz pro nově přijaté policisty (tzv. přijímač) v délce jednoho měsíce, během něhož se nováčci seznamují zejména se základy etiky policejní práce, vojenského vystupování, se základy ovládání a manipulace se služební zbraní, a dále pak formou dvouměsíční odborné praxe zajišťují výchovně vzdělávací proces v rámci základní odborné přípravy příslušníků zařazených ve službě pořádkové, dopravní a železniční policie - tato odborná praxe je zaměřena na procvičování modelových situací jako je např. domovní prohlídka, řízení dopravy, postup při dopravní nehodě, jak řešit pouliční rvačku, náhlé úmrtí, domácí násilí, krádeže, loupežné přepadení, kontakt s narkomany, jak řešit podnapilé řidiče atd.

Současně s výše popsány aktivitami školní policejní střediska realizují koncepční, kontrolní, metodickou a výkonnou činnost v systému služební přípravy. Úkolem školních policejních středisek je prohlubování znalosti zákonů, obecně závazných právních předpisů,

rezortních nařízení a pokynů v návaznosti na jejich aplikaci v policejní praxi. Dále zabezpečují prohlubování fyzické zdatnosti, praktické osvojování prvků racionální obrany potřebných k provádění služebních zákroků, zdokonalování ve střelbě ze služebních zbraní, taktiky zákroků a etiky policejní práce.

Instruktoři služební přípravy - u útvarů s územně vymezenou působností (Územních odborů) a útvarů s působností na celém území ČR realizují další odbornou přípravu policistů v místě jejich výkonu služby instruktoři služební přípravy, tato příprava by měla být metodicky vedena a řízena příslušným školním policejním střediskem a měla by probíhat v souladu s aktuálními potřebami výkonu služby.

Výkonné vzdělávací subjekty spadající přímo pod Policejní prezídium – jedná se o střediska specializovaného výcviku, která zabezpečují s celostátní působností odbornou přípravu v úzce specializovaných činnostech spadajících do věcné působnosti organizačních článků Policejního prezidia:

- Pyrotechnického odboru,
- Odboru hipologie a kynologie,
- Oddělení speciálních potápěčských činností.

Mimoresortní subjekty

Vysoké školy – primárně zajišťují kvalifikační požadavky pro pracovníky na expertní činnosti, kvalifikace pro pracovníky letecké služby, kvalifikace pro policejní pyrotechniky. Sekundární funkce - jejich prostřednictvím si policisté (v rámci různých studijních oborů) zajišťují potřebný stupeň vzdělání, který musejí splňovat, pokud chtějí být ustanoveni na služební místa od sedmé tarifní třídy výše. V praxi nejčastějším problémem v této oblasti byl až donedávna fakt, že řadovému policistovi na služebním místě, kde nebylo požadováno vysokoškolské vzdělání, nebylo studium nijak zvlášť umožňováno - dotyčný nebyl i přes vlastní snahu a aktivitu zvýšit si vzdělání nikterak bonifikován. Dosažení vyššího stupně vzdělání policistou zaměstnavateli vyhovovalo, uvedený systém ale postrádal vyváženost. Tento trend se naštěstí v poslední době začíná měnit k lepšímu – policisté mívají v případě jejich zájmu možnost uzavřít se

zaměstnavatelem dohodu o zvýšení vzdělání, na základě které mohou např. čerpat studijní volno k přípravě na státní závěrečnou zkoušku.

Soukromé subjekty – s jejich pomocí je zajišťován mediální trénink top managementu, kvalifikační příprava pracovníků preventivních a informačních skupin.

Neziskové organizace – Bílý kruh bezpečí (vzdělávání v oblasti domácího násilí)^{16/}

3.2 Pedagogický pracovník policejní školy

Na policejních školách jsou osobami odpovědnými za úroveň a průběh vzdělávání či výcviku pedagogičtí pracovníci. Pedagogičtí pracovníci vyučující na policejních školách musejí splňovat řadu kritérií, z nichž některá jsou dána právními normami (např. zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů), jiná jsou - vzhledem ke zvláštnostem policejní práce v porovnání s jinými povoláními - specifická a dále jsou to kritéria platná v každém jiném zaměření profesního vzdělávání.

Obecně platí, že edukátor by měl mít k pedagogické činnosti přirozené vlohy, resp. je to výhodné pro všechny zúčastněné, neboť je pouze na pedagogovi, aby svým výstupem či projevem zaujal, upoutal pozornost a předal své vědomosti dalším. Řada didaktických metod a pedagogických postupů se sice dá naučit, nicméně existují rovněž jedinci, kteří ač mohou být ve svém oboru odborníci na slovo vzatí, s pedagogikou si příliš nerozumějí.

Specifikem policejního vzdělávání je nutnost neustále držet krok se situací v oblasti reálného výkonu policejních činností. Dnes už nestačí mít za sebou v časech dávno minulých odslouženou spoustu let v přímém výkonu – neboť tak jako se neustále vyvíjí celá společnost, úplně stejně se nezadržitelným tempem mění metody a formy páchání protiprávního jednání, přičemž zároveň se zdokonalují i postupy a způsoby jeho potírání.

Každý pedagog vyučující na policejní škole musí mít ukončené vysokoškolské vzdělání, jako minimum je stanoveno vzdělání v bakalářském resp. magisterském studijním programu – tento požadavek analogicky vyplývá z podmínek pro ustanovení do služebních hodností vrchní komisař a rada – osmá a devátá tarifní třída – do nichž jsou ustanovováni

policisté-pedagogové (§ 7 zákona č. 361/2003 Sbírky). Zároveň je stejnou právní normou upraven požadavek minimální praxe. Co se týče požadavků na vzdělání pedagogických pracovníků policejních škol, nelze nezmínit povinnost absolvovat tzv. pedagogické minimum.

Každý pedagogický pracovník, který v současnosti vystupuje na střední policejní škole, vyšší policejní škole nebo na Policejní akademii ČR v pozici edukátora, musí absolvovat pedagogické minimum; toto probíhá pouze na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Praze. Studium vzdělávacího programu je organizováno kombinovanou formou jako jednosemestrové. Uchazeči jsou ke studiu přijímáni bez přijímacích zkoušek. Studium se skládá ze 4 vzdělávacích modulů, z nichž první dva jsou zaměřeny tématicky, třetí metodicky a poslední prakticky. Modul provádí účastníka postupně programem tak, aby si osvojil znalosti a dovednosti z oblasti pedagogiky, didaktiky a psychologie, získal přehled o specifických metodách a strategiích výuky ve školách resortu vnitra a získané teoretické poznatky aplikoval v rámci prakticky zaměřeného modulu, který zahrnuje vykonání pedagogické praxe, zpracování závěrečné práce a složení závěrečné zkoušky učitelské způsobilosti. Studium je ukončeno komisionální závěrečnou zkouškou, která má část ústní (z psychologie, pedagogiky, didaktiky, metod a prostředků výuky) a část písemnou (obhajoba závěrečné písemné práce v rozsahu 15 až 20 stran). Po úspěšném složení zkoušky a obhajobě písemné práce získá absolvent osvědčení o absolvování programu jako doklad o odborné kvalifikaci, jež ho opravňuje k vyučování odborných předmětů ve školách resortu vnitra.

Na úrovni pedagogických pracovníků, odborných instruktorů a externích lektorů je závislá úroveň celého vzdělávacího systému MV. Nezbytným předpokladem úspěšnosti pedagoga je požadavek, aby plně chápal potřeby výkonu bezpečnostní služby a byl s těmito potřebami plně ztotožněn. Přenos nejnovějších poznatků z výkonu policejních činností do policejních škol má být zabezpečen systémem plánovaných až ročních studijních pobytů pedagogických pracovníků policejních škol MV na výkonných útvech Policie ČR výměnou za studijní pobyt výkonných policistů v policejních školách MV v roli odborných instruktorů.^{17/} Zamýšlený způsob výměny poznatků mezi praktickým výkonem a vzdělávací institucí ale v současnosti funguje pouze na bázi dobrovolnosti, tudíž se téměř nevyužívá – např. v průběhu kalendářního roku je realizován pouze několika jednotlivci.

Jaká je tedy realita v obsazování pozic policejních pedagogů? Teorie a praxe bývají často velmi nesourodé pojmy, proto nebude na škodu popsat současnou situaci. Vzhledem k vysoké fluktuaci v policejních řadách obecně je v současné době - obdobně jako u jiných systemizovaných funkčních míst - problém obsadit pozici edukátora (v policejním vzdělávání) kvalitními jedinci. Z hlediska požadovaných vlastností – praxe v oboru, kontakt s realitou, zkušenosti profesní i životní, patřičný stupeň dosaženého vzdělání a osobnostní předpoklady k pedagogické činnosti – se ohodnocení profese jeví jako nedostačující; ať již z hlediska finančního ocenění, společenské či profesní prestiže a leckde i pracovních podmínek. Nelze se pak divit současnému stavu. Např. na VPŠ v Brně tvoří pedagogický sbor z velké části jednak jedinci, kteří sice splňují požadavek vzdělání i odborné praxe a ve svém oboru byli považováni za odborníky, ale nedokázali držet krok s překotným vývojem problematiky a jejich znalosti již dávno postrádají prvek aktuálnosti, další majoritní skupinou mezi pedagogy jsou pak jedinci sice splňující požadavek vzdělání, ale mnohdy s minimální praxí a věkem blízkým těm, kteří mají být vzděláváni, z čehož plyne nedostatek zkušeností. Teprve na třetím místě jsou policejní pedagogové splňující všechna kritéria beze zbytku, jejich zastoupení v celkovém stavu pedagogického sboru je však žalostně nízké.

Pokud popisují současnou situaci, nelze na tomto místě nezmínit pracovní podmínky policejních pedagogů. Není tím samozřejmě myšleno zázemí, vybavení kanceláře apod., nýbrž požadovaný počet odučených hodin a způsob realizace výuky. V kontextu se stávající situací, kdy je trend co nejvíce zkracovat čas potřebný k absolvování základní odborné přípravy a policejní školy jsou plné studentů, je logické, že jsou kladeny vyšší nároky na policejního pedagoga co se týče počtu odučených hodin. Dále je kladen důraz na to, aby maximální objem učiva byl vměstnán do minimálního času a pedagog se musí striktně řídit osnovami. Jakoukoliv aktivitu navíc nelze v daném časovém harmonogramu zvládnout, mnohdy je samo o sobě obtížné ve stanoveném časovém horizontu probrat látku stanovenou školním vzdělávacím programem. Že uvedená fakta rozhodně nepřispívají k atraktivitě pozice policejního pedagoga je více než zřejmé.

Z hlediska naplňování stavů pedagogického sboru na policejních školách se mi jeví jako velice výhodný model např. používaný v Kanadě, kdy policista ucházející se o pozici tzv. vyššího velícího důstojníka (u nás lze analogicky přirovnat k funkci vyššího manažera

- např. ředitel městského ředitelství policie) musí po stanovenou dobu vykonávat pedagogickou činnost na vzdělávací policejní instituci – což je povinná podmínka pro postup na vyšší místo. Uvedeným způsobem je zaručeno, že pedagog ví o čem mluví, neboť zná reálnou situaci a problematiku policejní práce. V podmínkách českého policejního školství je však tento model nerealizovatelný z důvodu celkového nedostatečného ohodnocení edukátora (jak je podrobněji popsáno výše).

3.3 Profil absolventa základní odborné přípravy

Obecným výchovně vzdělávacím cílem základní odborné přípravy je vybavit policistu vědomostmi, dovednostmi a postoji (včetně psychické stability v zátěžových situacích) nezbytnými pro výkon povolání policisty.

Studium základní odborné přípravy je zaměřeno na:

- dosažení kompetence obsahující schopnost úspěšně plnit role a povinnosti vyplývající z obsahu služební činnosti odpovídající zařazení na základních útvarech Policie ČR,
- získání kreativity jako schopnosti užití znalostí a dovedností v různých situacích,
- získání schopnosti organizovat a plánovat vlastní práci, řešit problémy, schopnost inovace a schopnost v interaktivní spolupráci plnit zadané cíle.

Znalosti a dovednosti získané studiem musí být policista schopen při aplikační praxi realizovat na základě komplexního uvědomování si **čtyř základních pilířů**, a to:

- 1) právního aspektu řešení služebních úkolů,
- 2) volby vhodného jednání (taktických postupů k dosažení stanoveného cíle a správné komunikace),
- 3) zvládnutí technických prostředků přidělených k výkonu služby,
- 4) administrativního aspektu.

Základním cílem studia je dosáhnout kompetence představované znalostmi, dovednostmi, intelektuálními schopnostmi, tedy komplexním vybavením policisty:

a) profesní kompetencí k tomu

- stát se v rámci služebního zařazení způsobilým ke služebním činnostem i samostatnému rozhodování,
- plnit samostatně a odpovědně služební úkoly při uplatnění vhodných taktických postupů s akcentem na zajištění vlastní bezpečnosti,
- chovat se vždy v souladu s právem a svými povinnostmi.

Za účelem efektivního naplnění výše uvedeného obecného cíle je třeba získat základní orientaci v právním řádu České republiky a na standardní úrovni v oblasti teoretické i aplikační zvládnout vybrané pasáže z trestního a přestupkového práva, včetně právní úpravy služebního poměru příslušníků Policie ČR.

V souvislosti s naplňováním výše uvedeného cíle je nezbytné se rovněž zaměřit na zvýraznění příslušných interdisciplinárních vazeb předmětů „střelecká příprava“, „příprava k použití donucovacích prostředků – tělesná příprava“ a dosáhnout tak teoretické znalosti a praktické dovednosti aplikace taktických doporučení při realizaci služebních zákroků včetně použití donucovacích prostředků a zbraně,

b) sociální kompetencí umožňující mu

- pochopit a uvědomit si úlohu policie v demokratické společnosti, rozpoznat a pochopit etické aspekty, sociální pozadí a dosah policejní činnosti,
- být vnímavý k mínění občanů a jejich požadavkům na práci policie,
- předcházet konfliktům a v každém případě se naučit s nimi zacházet a řešit je,

c) postoje umožňující mu

- ztotožnit se včas s celoživotním posláním policejní služby,
- pečlivě a odborně udržovat v provozu a připravenosti svěřené prostředky,
- naučit se rozpoznat, že účinná prevence má stejný význam jako policejní represe a proto ji začlenit do okruhu své každodenní policejní činnosti,

d) psychickou odolnost nezbytnou k sebeovládání při traumatických zátěžových situacích. Využívat v rámci koncentrovaného tréninku komunikace a činnosti při služebních zákrocích, výcviku perfektního ovládní prostředků donucení a následně praxe na útvarech služeb Policie ČR k cílenému pěstování sebeovládání a získávání odolnosti vůči stresu při zátěžových situacích běžných policejních činnostech na základním útvaru policie.

Tvorba profilu absolventa vycházela zejména z nového filozofického pojetí policejní práce, které bylo nastíněno již v Konceptu celoživotního povinného vzdělávání příslušníků a zaměstnanců Policie ČR a resortu vnitra, schválené v roce 2001.

Na základě zahraničních zkušeností a zkušeností z dosud realizované základní odborné přípravy v Policii ČR je upřednostňována bloková výuka, která velmi účinně umožní žákům získat integrované znalosti, vědomosti, dovednosti a návyky potřebné pro kvalitní a plnohodnotné plnění úkolů v základních funkcích Policie ČR.

Vzhledem k tomu, že k získání některých znalostí a zejména dovedností je nezbytná dlouhodobá kontinuální příprava, doporučuje se realizovat od zahájení studia (průběžně ke všem blokům) výuku po těchto liniích:

- příprava k použití služební zbraně,
- donucovací prostředky a tělesná příprava,
- výpočetní technika,
- jazyková příprava.

Průběžná výuka ve výše uvedených oblastech by měla probíhat po celou dobu studia, jednak nezávisle na obsahu jednotlivých témat a dále aplikovaně zaměřená na obsah konkrétního bloku podle momentálně probírané problematiky.

Odborná způsobilost k použití služební zbraně – úkolem je naučit absolventa návykům bezpečné manipulace se zbraní, bezpečného ukládání a nošení a bezpečného použití zbraně při plnění služebních úkolů. Cestou modelových situací připravit absolventa na možné použití zbraně ve výkonu služby tak, aby získal jistotu v situaci, která může případné použití zbraně vyvolat. Absolvent ZOP umí zvládnout postup před, při a po použití zbraně, nikoliv pouze z pohledu zvládnutí střeleckých dovedností, ale zejména z pohledu taktiky služebního zákroku realizovaného za použití zbraně. Policisté jsou při

nácviku komplexní připravenosti vedeni ke správnému a efektivnímu použití zbraně v návaznosti na dodržování zákonných ustanovení a interních aktů řízení.

Odborná způsobilost k použití donucovacích prostředků - jejím cílem je připravit absolventa pro použití donucovacích prostředků a naučit ho zvolit si správně (jak z hlediska přiměřenosti, tak z hlediska dosažení sledovaného účelu), v případě použití donucovacích prostředků v souladu s platnou právní úpravou. Rovněž je důležité získat návyky pro udržení fyzické kondice potřebné pro výkon služby, a proto v oblasti kondiční přípravy rozvíjet silové schopnosti, rychlost, vytrvalost, obratnost.

Základy techniky administrativy a výpočetní techniky – zde je cílem naučit absolventa zpracovávat potřebnou dokumentaci v rámci činnosti výkonných organizačních článků služby pořádkové policie, naučit absolventa psaní na stroji nebo klávesnici počítače desetiprstovou metodou. Absolvent musí zvládnout využívání spojovacích systémů, výpočetní techniku a informační systémy do takové míry, aby je mohl bezchybně používat při své práci.

Cílem **jazykové přípravy** je naučit absolventa cizímu jazyku tak, aby mohl v praxi využívat naučené fráze potřebné pro výkon jeho funkce a realizovat základní slovní kontakt s cizinci při výkonu služby (předběžně konzultováno s VPŠ a SPŠ MV v Praze, problém bude řešen při tvorbě vzdělávacího programu – doporučena je varianta integrovat jazykovou přípravu do jednoho kompaktního bloku, na konec části studia realizované v policejní škole). V rámci tohoto bloku by byly využity komplexní modelové situace v cizím jazyce apod.

3.4 Dílčí shrnutí

Současnou situaci v policejním vzdělávání lze charakterizovat následovně:

- jednotlivé subjekty působící v oblasti profesní přípravy policistů mají mezi sebou jasně a srozumitelně vytvořenou hierarchii a jejich kompetence jsou rozděleny logicky,

- policejní školy obtížně získávají vhodné jedince pro obsazování pozic policejních pedagogů, neboť vzhledem k nárokům na edukátora se stávající celkové ohodnocení profese jeví jako nedostatečné,
- jednotlivé profily absolventa stanoví požadavky na to, čím má být z hlediska předaných informací a vědomostí policista vybaven po ukončení konkrétního vzdělávacího kurzu či přípravy, vzdělávací programy se sestavují na základě profilu absolventa
- při vytváření profilu absolventa je přihlíženo k domácím zkušenostem i ke zkušenostem ze zahraničí (bloková výuka, integrace vzdělávání), avšak za současné časové dotace určené pro absolvování základní odborné přípravy je obtížné dosáhnout všech vytyčených vzdělávacích cílů (časová dotace neodpovídá rozsahu požadovaných vědomostí, dovedností a návyků).

Z á v ě r

Policie ČR se potýká v horizontu několika let nazpět s nedostatkem policistů. Zmíněný stav má několik základních příčin - z těch hlavních je to nízká atraktivita povolání policisty pro potencionálního uchazeče a neschopnost zaměstnavatele (policie resp. stát) udržet si stávající zaměstnance (policisty). I když personální situace má v současnosti zlepšující se tendenci, pořád ještě chybí přibližně každý jedenáctý policista.

Existuje celá řada způsobů, jak takovou nepříznivou situaci řešit. Jak již bylo řečeno ve druhé kapitole této práce, odpovědní činitelé jako jedno z možných řešení (a zdaleka ne jediné) zvolili zkrácení časové dotace potřebné k absolvování základní odborné přípravy (jednodušeji řečeno k vyškolení policisty). Tato práce se zabývá systémem vzdělávání policistů a jeho novými vývojovými trendy, její součástí je i krátký pohled nazpět. Exkurzí do minulosti lze zjistit, že doba potřebná k absolvování základní odborné přípravy či jinak nazvaného základního vzdělávacího programu pro policisty se pohybovala v délce nejméně jednoho roku (nejčastěji v rozmezí jednoho až dvou let). Od roku 1975 do současnosti byla doba nutná k vyškolení policisty zkrácena pouze dvakrát pod tuto hranici (do souhrnu nejsou započítány nestandardní programy základní odborné přípravy vytvořené např. pro vysokoškoláky) - poprvé to bylo po změně společenského zřízení (po událostech v roce 1989), kdy řady bezpečnostního sboru opustilo velké množství příslušníků, a proto byla mimo jiná opatření délka trvání základní přípravy stanovena na pět měsíců, podruhé se tak stalo nyní.

Zkracování vzdělávacího programu pod uvedenou lhůtu při zachování požadavků na úroveň absolventa je naprosto nelogické a nemůže vést k trvale uspokojivému výsledku. Těžko lze vyškolit stejně kvalitně takové množství policistů-nováčků, kolik jich dnes do lavic policejních škol míří, za dobu rovnající se přibližně polovině v minulosti obvyklé časové dotace. Důsledkem takového řešení je fakt, že v dnešní době policejní školy sice opouštějí davy absolventů - policistů, avšak úroveň jejich znalostí, schopností, dovedností a návyků je nižší než by bylo třeba. Formálně sice nároky na ně kladené splňují, často si ale k teorii nedokážou přiřadit praxi, získané informace nedovedou využívat, případně o dané problematice vzhledem k časové tísní během výuky slyšeli pouze okrajově. Podle mého názoru naprostým nesmyslem je pak časová dotace stanovena na absolvování školní části

základní odborné přípravy pro vysokoškoláky v délce tří měsíců. Lze sice předpokládat, že vysokoškolsky vzdělaný jedinec bude mít lepší předpoklady pro přijímání nových informací či poznatků a pro zvládnutí učiva, ale v rámci vzdělávání policistů existují určitá specifická témata, jejichž náplň jedinec sám doma z učebnice nezvládne (donucovací prostředky, taktika zákroku v budově a podobně). Řada nováčků si stávající stav velmi dobře uvědomuje, jsou touto situací frustrováni a někteří z nich mimo jiné důvody i pod tlakem těchto okolností opouštějí policejní řady hned na samém začátku své profesní kariéry, což je v přímém rozporu se snahou vedení resortu učinit z profese policisty celoživotní povolání.

Vrátím-li se na úplný začátek této práce ke stanovenému cíli, pak po shrnutí všech zjištěných skutečností konstatuji, že ***při vzdělávání policistů se vhodně využívají nejnovější poznatky ze světa, zavádějí se nové vzdělávací formy a metody*** (praktická cvičení, modelové situace, integrovaný výcvik) a ***vzdělávání policistů je správně chápáno jako celoživotní záležitost***.

Současný trend vedoucí ke snižování časové dotace základní odborné přípravy však hodnotím jako nevhodný, tento postup pouze momentálně napomáhá řešit personální problémy u Policie ČR a ***je otázkou, zda se pro celou společnost nestane postupem kontraproduktivním***. Hrozí totiž, že se ***negativně projeví na kvalitě policistů***, kteří následně nebudou schopni správně posuzovat a vyhodnocovat situace či volit správná řešení, přičemž policisté jsou těmi, které si společnost platí právě proto, aby ji v případě nouze ochránili. Je nutné rovněž podotknout, že za stávající stav nese hlavní odpovědnost někdo jiný než samotné policejní školství.

R e s u m é

Bakalářská práce s názvem „Systém vzdělávání příslušníků Policie ČR a nové vývojové trendy“ se zabývá problematikou vývoje policejního vzdělávání, pozornost je věnována především k aktuálním změnám v časovém horizontu uplynulých dvou let. Uvedené téma bylo zvoleno pro jeho aktuálnost s ohledem na současný stav policejního školství a tendence vedoucí ke zkracování časové dotace potřebné k absolvování základní odborné přípravy policistů.

Práce je rozdělena do tří tématických kapitol. V první kapitole jsou připomenuty a v krátkosti popsány důležité mezníky, které ovlivnily systém vzdělávání příslušníků bezpečnostního sboru na území dnešní České republiky v letech 1975 až 2006. Kapitola druhá se zabývá vzděláváním příslušníků Policie ČR v rozmezí let 2007 a 2008, kdy došlo k vytvoření nového Rámcově vzdělávacího programu a zároveň docházelo - vzhledem k potřebě urychleně doplnit počty policistů na základních útvarech - k postupnému zkracování doby studia základní odborné přípravy až na šest měsíců. Dále je ve druhé kapitole zmíněno spuštění Reformy Policie ČR, zejména její části týkající se vzdělávání policistů – koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie ČR. Třetí kapitola pak pojednává o jednotlivých subjektech působících v oblasti profesní přípravy policistů, o pedagogickém pracovníkovi policejní školy a popisuje profil absolventa základní odborné přípravy, který vlastně stanoví požadavky kladené na absolventa primárního vzdělávacího programu pro řadové policisty.

A n o t a c e

Fialová, Radmila, Systém vzdělávání příslušníků Policie ČR a nové vývojové trendy. (Bakalářská práce). Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2009. 51 s. Brno: Institut mezioborových studií, 2009.

V této práci se zabývám problematikou systému vzdělávání příslušníků Policie České republiky a novými vývojovými trendy. Cílem práce je posoudit vývoj policejního vzdělávání, hlavní pozornost je věnována současné situaci a aktuálním změnám probíhajícím v časovém horizontu uplynulých dvou let, kdy dochází k opětovnému snižování časové dotace vzdělávacího programu, což s sebou přináší riziko nízké úrovně schopností a dovedností absolventa. Práce tedy dále hledá odpověď na otázku, zda je vhodné zkracovat časovou dotaci potřebnou ke vzdělávání policistů.

Klíčová slova: základní odborná příprava, rámcově vzdělávací program, profil absolventa základní odborné přípravy služby pořádkové, dopravní a železniční policie, reforma policejního školství, reforma Policie České republiky, policejní pedagog.

A n n o t a t i o n

In this work deal with education of the Police of the Czech Republic and new developments. The aim of this work is to assess the development of police training, the main attention is paid to the current situation and the current change in the time frame the past two years, when there is a reduction in time re-training grants program, which brings with it the risk of low levels of skills and competencies of graduates. This work therefore also looking for the answer to the question whether it is appropriate to shorten the time needed to grant police training.

Keywords: basic training, curriculum framework, the basic profile of a graduate training police services, traffic and railway police, police reform education, reform of the Police of the Czech Republic, police pedagog.

Seznam použité literatury

1. Rámcový vzdělávací program - pro základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie Č.j. VO-1007-5/2007.
2. Školní vzdělávací program – pro základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, železniční a dopravní policie s dosaženým vysokoškolským vzděláním v právním studijním oboru Č.j. –SPŠB-105/2007.
3. Školní vzdělávací program – pro základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, železniční a dopravní policie s dosaženým vysokoškolským vzděláním v neprávním studijním oboru Č.j. –SPŠB-106/2007.
4. Školní vzdělávací program – pro základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, železniční a dopravní policie s dosaženým úplným středním vzděláním Č.j. –SPŠB-107/2007.
5. Rámcový vzdělávací program – pro základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie Č.j. MV-25639-9/VO-2008.
6. Reforma Policie České republiky – Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky Č.j. MV-16511-1/VO-2008.
7. Školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.
8. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.
9. Přehled vzdělávacích programů ve školách a vzdělávacích zařízeních Ministerstva vnitra a Policejního prezidia ČR – OVSPŠ MV, Ing. Petr Schreyer.
10. Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Brně – Sebehodnotící zpráva za rok 2004.

Internetové zdroje:

11. <http://www.policie.cz/danek/system-vzdelavani-a-vycvik-policistu-39.aspx>
12. <http://www.policie.cz/clanek/reforma-policejniho-skolstvi.aspx>

Intranet MV:

13. <http://web.mv.cz/ovsps/vzdelavani.htm>

Jiný zdroj:

14. Laňka, Jiří, Systém vzdělávání příslušníků Policie České republiky a nové vývojové trendy z pohledu zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů č. 361/2003 Sbírky, Olomouc, 2006.

Odkazový a poznámkový aparát

- ^{1/} podrobněji SPŠ MV v Brně – Sebehodnotící zpráva za rok 2004. Seznam použité literatury pod č. 10, na straně 2 až 3, dále jen (10 : 2-3).
- ^{2/} blíže autor Laňka (14 : 7-9).
- ^{3/} podrobněji na intranetu MV (13).
- ^{4/} k problému autor Laňka (14 : 13-14).
- ^{5/} viz intranet MV (13).
- ^{6/} podrobněji uvádí autor Laňka (14 : 9-13, 28).
- ^{7/} viz Reforma Policie ČR (6 : 4).
- ^{8/} podrobněji na internetu (12).
- ^{9/} viz Školní vzdělávací program (4).
- ^{10/} podrobněji Rámcový vzdělávací program (1).
- ^{11/} viz Školní vzdělávací program (3).
- ^{12/} viz Školní vzdělávací program (2).
- ^{13/} podrobněji Rámcový vzdělávací program (5).
- ^{14/} viz Reforma Policie ČR (6).
- ^{15/} blíže autor Schreyer (9).
- ^{16/} viz Reforma Policie ČR (6).
- ^{17/} viz Reforma Policie ČR (6).